

ΠΡΟΔΙΟΙΚΗΣΙΣ.

Α΄.

Ὅλα τὰ ἔθνη, πρὶν φθάσωσιν εἰς βαθμὸν τινα πολιτισμοῦ καὶ εὐτυχίας, ἐνασχολοῦνται εἰς ἐξέτασιν τῶν εἰς τὴν αἰσθησὶν προσπιπτόντων χρειωδῶν πραγμάτων· διότι φυσικᾶ ὁ ἄνθρωπος, πρὶν ἀναπαύσῃ τὰς σωματικὰς του χρείας, τίποτ' ἄλλο δὲν βλέπει, εἰμὴ τὰ δυνάμενα νὰ τοῦ προξενήσωσι τὸ εὖ, καὶ ν' ἀποδιώξωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὸ κακῶς εἶναι· διὰ τοῦτο ἡ σπουδὴ του ἀποτείνεται κατ' ἀρχὰς εἰς εὔρεσιν τροφῆς, εἰς κατασκευὴν ἐνδυμάτων καὶ οἴκου, καὶ εἰς τὸ νὰ φυλαχθῇ σῶος ἀπ' ἄγρια θηρία, καὶ ἀπὸ θηριογνώμονας γείτονας.

Β΄. Ἀφ' οὗ δὲ εὔρωσιν οἱ ἄνθρωποι τοὺς τρόπους τοῦ νὰ ἀπολαύωσι τὰ χρειώδη, διεγείρεται τότε ἡ πρὸς τὰ τέρπνα κλίσις των, καὶ αἰσθάνονται ἡδονὴν εἰς τὰ καλὰ· ἀναφαίνονται λοιπὸν ποιηταί, καὶ τεχνῖται ἐπινοοῦντες κατ' ὀλίγον τὰ μέσα τοῦ νὰ τέρπωνται αὐτοὶ καὶ νὰ τέρπωσι καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ μεταχειριζόμενοι παντοδαπῶς τὰ γεννήματα τῆς φύσεως εἰς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των.

Γ΄. Προχωροῦντος δὲ τοῦ χρόνου, ἀναφαίνονται ἕξαχότινες ἄνδρες, οἵτινες παρατηροῦντες τὰς τῶν ἀνθρώπων κλίσεις, κατανοοῦσι πῶς ἐμποροῦν νὰ ζήσωσιν εὐτυχέστερα, καὶ προσπαθοῦν νὰ βάλωσιν ἀγαθὴν τινα διαταγὴν

εἰς τὴν ἀνθρώπινην κοινωνίαν. Ἄυτοὶ δὲ οὗτοι, ἢ καὶ ἄλλοι μὲν νοῦν θεωρητικώτερον ἐκ φύσεως προικισμένοι, προσβαλλόμενοι ἀπὸ τὰ ἐξαισία τῆς φύσεως φαινόμενα· βλέποντες ὀφθαλμῶν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα καὶ δύοντα, νέφη καταβολόνοντα τὴν καθαρότητα τοῦ οὐρανοῦ, βροχὰς ποτιζούσας τῆς γῆς τὸ πρόσωπον· ἀκούοντες εἰς τοιοῦτον τινὰ κειρὸν καὶ τὰς τρομερὰς βροντὰς· παρατηροῦντες τῶν δένδρων τὰς ἀνθήσεις καὶ καρποφορίας, καὶ τὴν ἄλλην πολυἀριθμὸν τῶν φαινομένων πληθύν, ἀγωνίζονται νὰ εὕρωσι καθενὸς τούτων τὰς ἀρχὰς καὶ αἰτίας.

Δ'. Φυσικὴ δὲ φιλομάθεια, καὶ διάφορα ἄλλα περιστατικά, μάλιστα δὲ ἐπιμιξία μ' ἄλλα φωτισμένα ἔθνη, ἀναδεικνύουσιν ἄνδρας τινὰς μὲ ἐξαιρέτα προτερήματα διδασκάλους καὶ ἀρχηγοὺς βεβαιωτέρων γνώσεων εἰς τὸ ἔθνος τῶν. Τοιοῦτοι ἐκ τῶν προγόνων μας ὑπῆρξαν μὲν καὶ ἄλλοι ἀρχήτεροι, ἐφημίσθησαν δὲ ὑπὲρ πάντας οἱ ἑπτὰ τῆς Ἑλλάδος σοφοί, οἵτινες καθὼς τοὺς ἀριθμοὶ Διογένους ὁ Λαέρτιος (α) εἶναι Θαλῆς Μιλήσιος, Σολων Σαλαμίνιος, Χεῖλων Λακεδαιμόνιος, Πιπτακὸς Μιτυληναῖος, Βίας Πριηνεὺς, Κλεόδουλος Λίνδιος, Περίανδρος ἐκ Κορίνθου. Οὗτοι ἐπαρατήρουν μὲν προσεκτικώτερον τὰ εἰς τὴν φύσιν συμβαίνοντα· ἔλεγαν δὲ τὰς συμβουλάς τῶν μὲ συντόμους λόγους, οἱ ὅποιοι ὠνομάζοντο γνῶμαι, καὶ ἐγίνοντο διδάσκαλοι καὶ φυσικῶν καὶ πολιτικῶν γνώσεων εἰς τοὺς συγχρόνους τῶν, καὶ νομιμῆται τῶν τότε ἀρχομένων νὰ συνιστῶνται πολιτειῶν. Πρῶτος δὲ ὁ Πυθαγόρας (β) ὠνόμασε τὸν ἑαυτὸν του φιλόσοφον, σοφασθεὶς ὀρθώτατα, ὅτι κἀνεὶς ἀν-

(α) Εξ βίου Θαλοῦ.

(β) Διογ. Λαέρ. ἐν Πρωσιμῶ.

θρῶπος δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ Σοφὸς, ἐπειδὴ εἰς μόνον τὸν Θεὸν ἀποδίδεται προσφυῶς τοῦτο τὸ ὄνομα· ἔκτοτε δὲ ἕως τῆν σήμερον φιλόσοφοι μὲν ὀνομίζονται οἱ ἀνερευνῶντες ὅσα θέλει δηλώσειν ἐφεξῆς ὁ λόγος· φιλοσοφία δὲ, ἢ ἕξις των.

Ε'. "Ὅσον δὲ ἐνὸς ἐκάστου ἀπὸ τὰ ἔθνη ἐκαλλισογείτο τὸ πνεῦμα διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῶν γνῶσεων, τούτου πλειοτέρα καὶ σφοδρότερα διηγείρετο ἢ ἐπιθυμία του εἰς τὸ νὰ κατανοήσῃ τὰς αἰτίας καὶ τῆν ἀλληλουχίαν τῶν πραγμάτων. Ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς μερικὰ τινὰ καὶ ὀλίγα εὑρίσκαν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰς εὐρυχωροτάτας τῆς ἀληθείας πεδία, πρὶν μάθωσι νὰ ἐξετάζωσι τὰ πράγματα ἐπιστημονικῶς. Μετὰ τὰς πολλὰς λοιπὸν παρατηρήσεις καὶ ἐξετάσεις τῶν πραγμάτων, γενομένας ὑπ' ἀνδρῶν εὐφυεστάτων καὶ ἐπιμελεστάτων, συνεσθῆσαν καὶ αἱ ἄλλαι ἐπιστῆμαι καὶ ἡ ἱερὰ φιλοσοφία.

Σ'. "Ὅσα πράγματα ἐξεύρομεν ἀπλῶς, χωρὶς νὰ καταλαμβάνωμεν τὰς αἰτίας των, τούτων ἢ γνῶσις ὀνομάζεται ἱστορικὴ καὶ δημώδης καὶ κοινὴ· ἢ, ὡς ἔλεγεν ὁ Πλάτων, τοιαῦται γνῶσις εἶναι δοῦναι τῶν πραγμάτων (α), αἱ ὁποῖαι ἐμποροῦν νὰ ἀληθεύωσιν, ἐνδέχεται ὅμως καὶ νὰ ψευδῶνται· οὕτως ἐξεύρομεν πολλὰς ἱστορίας τῶν εἰς τὸν κόσμον συμβαινόντων, πράξεις ἀνδρῶν ἢ ἐθνῶν ὁλοκληρῶν, περιγραφὰς φύσεως ἢ τέχνης ἔργων, εἰάν δὲν ἔχωμεν νὰ ἀποδώσωμεν καὶ τὸν λόγον καθενὸς τούτων· οὕτω γινώσκει, πισεῦον εἰς μόνην τῆν αἰσθησιν, ὅς τις δοξαζει τὸν μὲν ἥλιον δίσκον λαμπρὸν φωτίζοντα τῆν γῆν, πεδίου περιπλου κατὰ τὸ μέγεθος· τῆν δὲ γῆν ἡρεμοῦσαν, χωρὶς νὰ

(α) Εἰς Σοφίαν καὶ Θεαίτητ.

ἐξεύρη τοὺς λόγους οὔτε τῶν εἰς τὸν ἥλιον ἀποδοθέντων, οὔτε τῆς ἡρεμίας τῆς γῆς· ἀλλ' ὅσα γινώσκουμεν δυνάμενοι νὰ ἀποδώσωμεν ἐνταυτῷ καὶ τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους εἶναι τοιαῦτα καὶ ὄχι ἄλλοῖα· τούτων ἡ γνῶσις ὀνομάζεται ἐπίσημη, καὶ οἱ οὕτω γινώσκοντες τὰ πράγματα λέγονται ὅτι τὰ ἐπίσημα, καὶ ὅτι εἶναι αὐτῶν ἐπισήμονες. Τοιαῦται ἐπισημονικαὶ γνῶσις εἶναι, ὅτι ὁ ἥλιος ὄχι μόνον δὲν εἶναι ποδιαῖος, ἀλλ' ὅτι εἶναι καὶ πολὺ παρὰ τὴν γῆν μεγαλήτερος, ὅτι ἡ γῆ εἶναι σφαιροειδῆς κτλ. ἔδῳ ὁ ἐπισήμων ἀποδίδει προχείρως καὶ τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ πρᾶγμα εἶναι οὕτω, καὶ διὰ τοὺς ὁποίους ἀδύνατον εἶναι νὰ ἔχη ἄλλως (α).

Ζ'. Ἐλαβεν ὅμως ἡ ἐπίσημη κατ' ἐξοχὴν σημασίαν ἄλλην· διότι Ἐπίσημην κυρίως ὀνομάζομεν ὄχι γνῶσιν τινὰ μίαν αἰτιωδῶς καὶ ἐλλόγως κατελημμένην εἰς τὰς γνωστικὰς ἡμῶν δυνάμεις, ἀλλ' ὁλόκληρον σύστημα γνῶσεων κατ' ἀλληλουχίαν ἐκτεθειμένων, αἷτινες συναπαρτίζουσιν ἓν ὅλον, καὶ εἰς ἓνα σκοπὸν ἀποβλέπουσιν· οὕτω, φέρει εἰπεῖν, ἡ Ἀριθμητικὴ λέγεται ἐπιστήμη, ἐπειδὴ εἶναι ἄθροισμα ἀλληλευδέτων γνῶσεων, αἷτινες ἀποτελοῦν τὸ ὅλον τῆς Ἀριθμητικῆς σύστημα, καὶ ἀποβλέπουσιν εἰς ἓνα σκοπὸν, τὴν εὔρεσιν ἀριθμοῦ ἀγνώστου, ἀφ' οὗ μᾶς δοθῶσιν ἐγνωσμένοι. Ἐπειδὴ δὲ εἰς ἄλλας μὲν ἐπισήμας ἐνεργεῖ πλεόν ὁ νοῦς παρὰ αἰ αἰσθήσεις· εἰς δὲ τινὰς, αὗται ὑπὲρ ἐκεῖνον· διὰ τοῦτο ἐκεῖναι μὲν λέγονται Λογικαί, αὗται δὲ ἐμπειρικαί, ὡς θέλομεν ἰδεῖν ἄλλοῦ εὐκρινέστερα.

(α) Ἐπίσασθαι τὸ τινὲν αἰτίαν ἐς γινώσκειν, δι' ἣν τὸ πρᾶγμα ἐστὶν αὐτὴν εἶναι ἐκεῖνου αἰτίαν, καὶ μὴ ἐνδάχεσθαι ἄλλως εἶναι. Ἀριστοτ. Ἀναλυτ. ὑπερ. Βιβλ. Β'. Κεφ. β'.

Η'. Φιλοσοφία εἶναι ἐπιστήμη τῶν ψυχικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων, ὅσων ἔργον εἶναι ἡ θεωρία τῆς ἀληθείας, καὶ ὅσων ἡ πράξις τοῦ ἀγαθοῦ. Τοῦτον τὸν ὅρισμὸν ἀποδίδομεν κατ' ἀρχαίς ἐνταῦθα διὰ τοὺς πρωτοπείρους· ἐναποταμιεύομεν δὲ εἰς ἄλλον τόπον τὸν τελειότερον, ἕως οὗ νὰ συνηθίσωσιν εἰς ἀκριβεστέραν καὶ εὐκρινεστέραν κατάληψιν τῶν φιλοσοφικῶν νοημάτων. Ἀπὸ δὲ τοὺς παλαιούς οἱ μὲν Στωϊκοὶ ὥρισαν τὴν Φιλοσοφίαν γνῶσιν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων (α), νοοῦντες θεῖα μὲν ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ· ἀνθρώπινα δὲ, τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅσα ἐπευόησιν αὐτὸς νὰ κατασκευάζῃ· ἄλλοι δὲ εἶπαν, ὅτι „Φιλοσοφία γνῶσις ἐς τῶν ὄντων, ἢ ὅντα ἐς (β),“ ἤγουν καθ' ὅλους τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους εἶναι ὄντα.

Θ'. Ὁ ἀνθρώπος λοιπὸν εἶναι τὸ κυριώτερον ἀντικείμενον τῆς φιλοσοφίας· διότι αὕτη ἐξετάζει τὰς γνωστικὰς καὶ πρακτικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, ἤγουν αἰσθησιν, νοῦν, ὄρεξιν, θέλησιν· ἀνερευνᾷ τὰς πρὸς τὴν ἄλλην φύσιν σχέσεις του, τὸν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν προσδιορισμὸν του, καὶ τὰς εἰς τὴν μέλλουσαν ἐλπίδας του. Τελευταῖον ζητεῖ, καὶ εὐρίσκει τὰς ἀποδείξεις, ὅτι ὑπάρχει Ὁν ὕψιστον, καὶ προσπαθεῖ νὰ συλλάβῃ ὀρθὰς ἐννοίας τῶν εἰς αὐτὸ προσόντων, καὶ τῶν εἰς τὸν κόσμον δημιουργικῶν καὶ συνεκτικῶν καὶ προνοητικῶν του σχέσεων.

Γ'. Ἀπὸ δὲ τὰ εἰρημένα γίνεται φανερώτατον καὶ μόνον εἰς τοὺς τυφλοὺς καὶ ἀφρονας μένει ἀμφίβολον Πόσον εἶναι

(α) Πλούταρχο. Ἀρέσκ. Φιλοσοφ. Προοίμ.

(β) Ἀποδίδει τὸν ὅρισμὸν τοῦτον, εἰς τὸν Πυθαγόραν ὁ Βλαμμίδης, Λογικ. Κεφ. Γ'.

ὠφέλιμος ἢ περὶ τὴν φιλοσοφίαν σπουδὴ καὶ μελέτη εἰς πάντα, ἔς τις ἀγαπᾷ τὰ σοφίστη τὸν νοῦν καὶ τὴν ἀγαθὴν τὴν καρδίαν τα.

Διότι αὕτη κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ τιμᾷ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ εἶδεται τὰ δίκαιώματά των, ν' ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθειαν, νὰ ἔχη καθαροῦ ἠθικὴν εἰς τὰ φρονήματα καὶ εἰς τὰ ἔργα του. Διότι ὁ ἀληθινὸς φιλόσοφος θίπει τὴν μεγίστην ἀξίαν του εἰς τὸ νὰ φέρεται καθ' ὅλα μὲ τοῦ ἁρθοῦ λόγου τὴν ἐδηγίαν. Ἀγωνίζεται ἔε νὰ ἐξολοθρεύσῃ, ὡς ἄλλος Ἰπρακλῆς, τὰ ἀγριότατα καὶ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἀφαιρέσει τὴν θηριότητα, τὴν δεισιδαιμονίαν, τὴν φανητισμὸν, τὴν θεοβλάβειαν, καὶ τὴν γαιερπὴν φιλαυτίαν, ἥτις εἶναι λόγος τῶν πολιτικῶν κοινωνιῶν, καὶ ν' ἀνακαλύψῃ πᾶσαν ἀπάτην προερχομένην ἀπὸ πάθη καὶ ἀπὸ προλήψεις.

Τῶν ἐπιστημῶν ἡ μελέτη συνειθίζει τὸν νοῦν νὰ φυλάττῃ τάξιν καὶ εὐκοινοίαν, καὶ νὰ προσέχῃ ἐπιμόνως εἰς τὰ πράγματα. Εἶναι λοιπὸν κατὰ τοῦτο ἡ φιλοσοφία ἀξιολογωτάτη ἀσκῆσις τοῦ νοῦς, τὸν ὁποῖον ἀναδεικνύει ἐπιτηδειότερον εἰς πᾶσαν ἀσχολίαν, ἥτις χρειάζεται ἐμμελῆ ἔρευναν, καὶ ὠριμωτάτην κριτικὴν δύναμιν.

Ἀπὸ τὴν Φιλοσοφίαν ἐκτρίβονται καὶ κραταίουνται αἱ ἐπιστήμαι ὅλαι, αἵτινες, ἐφαρμοζόμεναι εἰς τὰς τέχνας, τὰς κάμνουν: νὰ γεννηθῶσιν ἔργα θαυμασιώτατα. Ναυπηγική, τεκτονική, μηχανική, γεωργική περιλαμβάνου τὸν κοινωνικὸν βίον, θανεισθῆναι τὸ φῶς ἀπὸ τὰς ἐπιστήμας. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ πάλαιός καὶ νεωτέρους ἐξυμνεῖται ἡ φιλοσοφία ὡς μήτηρ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἢ, κατ' ἄλλους, ὡς τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν (α).

(α) Βλ. μ.μ. Ἐπιτομ. Λογ. Κεφ. δ΄.

Αἰ ὠφελιμώταται καὶ συζατικώταται καὶ συντηρητικώταται τῆς κατὰ τε σῶμα καὶ ψυχὴν εὐεξίης τοῦ ἀνθρώπου τέχνηαι καὶ ἐπισημαὶ γεννῶνται, ὡς ἤδη εἶπαμεν, ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν. Θεολόγοι, Ἴατροί, Διδάσκαλοι, Παιδαγωγοί, Κριταί, Νομοθέται, κατανοοῦσι τὰς βάσεις τῶν ἐπαγγελμάτων αὐτῶν ὀρθότερα, εἰάν εἶναι προτελεσμένοι καὶ προπαρασκευασμένοι μὲ τὰς γενικωτέρας καὶ κυριωτέρας ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας.

Ἀπὸ δὲ τὰ συντόμως εἰρημένα ταῦτα γίνεται φανερόν, Ποῖοι τινες πρέπει νὰ εἶναι οἱ ἄθλιοι συκαφάντα καὶ διώκται τῆς φιλοσοφίας. Πολέμιοι τῆς εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου, συνεργοὶ τῆς ἀνομίας καὶ ἀσεβείας, λυμεῶνες τοῦ πολιτισμένου καὶ εὐλισμένου βίου, καταδυθισαὶ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς εἰς τὴν ἀταξίαν καὶ ἀκρισίαν, προσάται τῆς θεοβλαθείας καὶ τῆς μυσαρᾶς φιλαυτίας, τύραννοι τοῦ ὀρθοῦ λόγου, λησαὶ καὶ ἀνδραποδισαὶ καὶ φονεῖς τῶν κατ' εἰκόνα θεοῦ πλασθέντων ἀνθρώπων. Θέλω δὲ προσθέσειν, ὅτι εἶναι καὶ ἀσεβεῖς καὶ ἀντίθεοι οἱ ἀποτρόπαιοι οὗτοι ἀντιφιλόσοφοι (α).

ΙΑ'. Καὶ τοιαύτη μὲν εἶναι ἡ Φιλοσοφία· διαιρεῖται δὲ ὑπὸ διαφόρων διαφόρως. Διότι τινὲς μὲν ἔθεσαν τρία τὰ μέρη τῆς, Λογικὸν καὶ Φυσικὸν καὶ Ἠθικὸν (β). Ἄλλοι δὲ τέσσαρα, ὀνομάζοντές τα τέσσαρας ὅρους, διαβατικὸν καὶ ὑπερβεβηκότα καὶ ὑποβεβηκότα καὶ ἔσχατον· καὶ εἰς μὲν

(α) Ζητήσουσι με κακοὶ καὶ οὐχ εὐρήσουσιν· ἐμίσησαν γὰρ σοφίαν . . . Ταιγαροῦν ἔδονται τῆς ἑαυτῶν ὁδοῦ τοὺς καρπούς, καὶ τῆς ἑαυτῶν ἀσεβείας πλησθήσονται. Παροιμ. Σολομ. Κεφ. Α.

(β) Οἱ Στωϊκοί, ὡς λέγει Πλούταρχ. Ἀρεσκ.

τὸν πρῶτον ἔβαλαν τὴν Λογικὴν καὶ τὴν Ὀυτολογία, εἰς δὲ τὸν δεύτερον, τὰς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν αὐτῶν ὄντων διαλαμβάνουσας πραγματείας· εἰς δὲ τὸν τρίτον, τὴν Ἠθικὴν καὶ Πολιτικὴν καὶ τὰς συντρόφους τῶν ἐπισήμας, εἰς δὲ τὸν ἔσχατον, τὰς Μαθηματικὰς καὶ Φυσικὰς· τῆς δὲ διαιρέσεως ταύτης παραλαμβάνουσι σύμβολον τὸ τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων τετράκυκλου γράμμα (α). Καὶ πάλιν ἄλλος ἔκαμεν διαιρέσεις τῆς Φιλοσοφίας ἄλλας.

ΙΒ'. Ἄλλ' ἡμεῖς μετὰ τοῦ Ἀριστοτέλους (β) παραδεχόμεθα δύο τῆς Φιλοσοφίας μέρη, Θεωρητικὸν καὶ Πρακτικόν. Τὰ δύο ταῦτα ἄμεσα τῆς διαιρέσεως μέρη χορηγεῖ αὐτῇ τῶν πραγμάτων ἡ φύσις, ὡς θέλομεν ἰδεῖν ἀλλοχου· καὶ τοῦ μὲν πρώτου σκοπὸς εἶναι ἡ τοῦ νοῦς διόρθωσις πρὸς γνῶσιν τῆς ἀληθείας· τοῦ δὲ δευτέρου, ἡ τῆς θελήσεως διοίκησις εἰς πρᾶξιν τοῦ ἀγαθοῦ.

ΙΓ'. Ἀλλὰ διὰ νὰ μάθωμεν τὴν ἀλήθειαν, ἀνάγκη εἶναι νὰ ἐρευνήσωμεν καὶ νὰ ἀνακρίνωμεν τὰς γνωστικὰς ἡμῶν δυνάμεις. Τοῦτο δὲ νὰ κατορθώσωμεν, πρέπει πρὸ πάντων νὰ προσέξωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ νὰ διακρίνωμεν τὰ κυριώτερα ἀποτελέσματα τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν ἐνεργείας· ὡς προύλαϊον λοιπὸν ἢ προπαρασκευὴν ἀπάσης φιλοσοφικῆς γνώσεως κρίνομεν ἀναγκαίαν τὴν φιλοσοφικὴν ἀνθρωπολογίαν, ἢ ἐμπειρικὴν Ψυχολογίαν. Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα θεωρία καὶ πρᾶξις πᾶσα ἐπισηρίζεται ἀναγκαίως εἰς πρώτας τινὰς ἀρχὰς, καὶ ἐπ' αὐτῶν μένει ἀκράδαντος· διὰ τοῦτο μετὰ τὴν προπαρασκευὴν ταύτην, θέλομεν ἐκθέσειν μὲ βραχυλογίαν τὴν

(α) Ἐυγεν. Λογικ. Προδιατρ. Δ'. §. 8'.

(β) Ἀριστοτ. Μετὰ τὰ Φυσικ. Β', κεφ. α', καὶ Ε', κεφ. α'.

εἶτε βῆσιν εἴτης ἢ Κρηπίδα τῆς Φιλοσοφίας, ὡς Ἀρχολογίαν ἀπίσης ἀνθρωπίνης γνώσεως.

ΙΔ'. Εἰς τῆς φιλοσοφίας λοιπὸν τὴν περιοχὴν ἐμπειριλαμβάνονται:

Α') Ἐμπειρική Ψυχολογία, ἢ προπαρασκευὴ εἰς τὴν ἔρευνον τῶν γνωστικῶν μας δυνάμεων.

Β') Κρηπίς τῆς Φιλοσοφίας, ἢ Φιλοσοφία πρώτη, ὡς ἀρχολογική, καὶ ἀποδοτικὴ τῶν πρώτων λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνάγεται πᾶσα γνώσις καὶ θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ.

Γ') Φιλοσοφία δευτέρα, ἢ παράγωγος, ὡς λαμβάνουσα τὰς ἀρχὰς ἐκ τῆς πρώτης. Ταύτης δὲ μέρη ὅμεισα δυο,

α'. Θεωρητικὴ Φιλοσοφία.

β'. Πρακτικὴ Φιλοσοφία.

Καὶ τῆς μὲν Θεωρητικῆς Φιλοσοφίας μέρη εἶναι:

1. Λογική.

2. Μεταφυσική.

3. Αἰσθητική.

Τῆς δὲ Πρακτικῆς.

1. Δικαιολογία.

2. Ἠθική.

3. Ἠθικὴ Θεολογία.

ΙΕ'. Εἰς τὴν Κρηπίδα τῆς φιλοσοφίας θέλομεν ἰδεῖν εὐκρινέστερα τὸν λόγον ταύτης τῆς διαιρέσεως. Ὅλα δὲ ταῦτα τὰ μέρη παρέστησα συντόμως εἰς τὸ σύνταγμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐγράφη κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς διδασκαλίαν τῶν τοῦ φιλολογικοῦ τῆς Σμύρνης Γυμνασίου μαθητῶν μου· τῶρα δὲ ἐκδίδεται καθολικώτερον εἰς τοὺς ὁμογενεῖς, ὡς δοκίμιον διδόν εἰς ἄλλους νύξιν καὶ συντάξωσι τελειότερα. Ἀλλὰ πρὶν κἀνωμεν ἀρχὴν τῆς ἐκθέσεως τῶν φιλοσοφικῶν τούτων ἐπι-

σημῶν, ἀναγκαῖον μᾶς φαίνεται νά βάλωμεν ὑπ' ἑψιν τῶν φίλων τῆς φιλοσοφίας μεισακίων τὴν ἰσορίαν αὐτῆς με ὅσον ἐνδέχεται συκτομίαν.

Σύντομος καὶ περιληπτικὴ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας.

ΙΓ'.

Η' φιλοσοφία κυρίως ἀρχεται ἀπὸ τὸ ἐνδοξον τῶν Ἑλλήνων γένους· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πολιτισμὸς τούτου ἔλασεν ἐν μέρει τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τὴν Ἀσίαν· διὰ τοῦτο, θεωροῦντες καταχρησικώτερον ὡς φιλοσοφίαν ἐπιστημονικὴς τινος καὶ θρησκευτικῆς τῶν Ἀσιανῶν ἔθνῶν γνώσεις, προτάττομεν ὀλίγα τιὰ καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων Βαρβάρων. Βαρβαροὶ δὲ ὠνομάζοντο ὅλοι, ὅσοι εἰν ἐκατάγοντο ἀπὸ Ἑλληνικὸν γένους. Ἐκ τούτων λοιπὸν πρώτους θείλουσιν ὅτι ἐνησχολήθησαν εἰς τὰς ἐπιστήμας τοὺς Βαβυλωνίους, λαβύοντας τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τινος Ζωροάστρη· οἱ γραμματισμένοι τούτων ὠνομάζοντο Χαλδαῖοι. Ἡ τοποθεσία των εἶναι σιτία τῆς εἰς τὰ Ἀστρονομικὰ ἀσχολίας των, με τὴν ὁποίαν ἐσύναπταν καὶ τὴν Ἀστρολογίαν.

ΙΔ'. Εἰς τοὺς Πέρσας ἄλλη φιλοσοφία δὲν εὐρίσκαμεν εἰ μὴ τὴν θεωρίαν τῆς θρησκείας των. Ἐλάτρευαν αὐτοὶ τοὺς Ἀσέρας, καὶ μάλιστα τὸν Ἡλίον· οἱ Ἱερεῖς των ὠνομάζοντο Μόγοι. Κατὰ δὲ τὴν διδασκαλίαν Ἱερεάστρου τινὸς μεταγενεσέρου παρὰ τὸν Βαβυλωνίον, ἐδοξάζαν δύο ἄντικειμένας ἀρχὰς τῶν πραγμάτων, Ὀρομάσδην τὴν κτῆς